

Sedat Yılmaz: Soykırımın 100. Yılında Ermenistan'dan Türkiye'ye bakmak

Posted on 22/04/2015

'İki yakın halk iki uzak komşu'

Türkiye'nin tarihsel paranoyası olan Ermeni Soykırımı'nın 100 yılına sayılı günler kalırken başkent Yerevan sokaklarından Türkiye'ye bakmaya çalıştık. Aslında Hrant Dink'in "İki yakın halk iki uzak komşu" sözünü doğrulayan çok şey var. Geldiğim gün (1 Nisan) otel rezervasyonları tamamen dolmuştu. Tüm parti ve sivil toplum örgütleri anma etkinlikleri hazırlığı yapıyordu. Çeşitli konferans, seminer, tartışma, tiyatro, belgesel ve sinema gibi faaliyetler günler öncesinden başlamıştı. Yüzyıllık trajedinin Ermeni halkında yarattığı travma, kuşaktan kuşağa aktararak devam ediyor. Uçakta konuşmaya başladığımız insanlar sizlere köklerinin nerelerden geldiğini anlatmaya başlıyor. Birçoğu "kesimden kurtulmuş" kılıç artıkları. Gözler doluyor, yüz hatları değişiyor...

9 gün boyunca Yerevan ve çevresinde edindiğim izlenimler elbette kesin bilgi ve kanaat değil. Yazacaklarımın Ermenistan devleti veya halkının görüşü olarak algılanmasını istemem. Ortada, bu kadar büyük ve bunca yıldır çözülemeyen bir sorun varsa, durumun kaotik olması normal. Ben kendi payıma, bu soruna bakarken devlet-iktidar-güç odakları ile toplumu birbirinden ayırmak gerektiğini düşünüyorum. Gördüğüm o ki, ulus devlet anlayışı her tarafta aynı ve çözüm yollarını da tıkayan bir olgu. Uzun süre çözümsüz kalan sorun her iki toplumu da değişik biçimlerde zehirliyor. Ermenistan kamuoyu sorunun çözülmesi için Türkiye'nin soykırımı tanınması, zararların tazmini, sınır kapısının açılması ve "Batı Ermenistan" dedikleri toprakların iade edilmesi şeklinde sıralıyor. Bu isteklere karşı Türkiye

siyasetini göz önüne getirdiğimde üçüncü bir yol arayışını düşünmek zorunda kalıyorsunuz. Sanırım bu da devlet dışı düşünen halkların kendisiyle mümkün. Dilerseniz bilmeyenler için (ki bu sayı bir hayli fazladır) Ermenistan'ı dilim döndüğünce anlatarak başlayalım...

TAŞ BINALAR VE YUFKA YÜREKLER

Yerevan bana Kars'ı anımsattı. Zaten buradan bağırsam bizim evden yankılanacak sesim. O kadar yakın, o kadar sıcak... Taş binalar, upuzun geniş caddeler, her yer tarih kokuyor. Büyük anıtlar, heykeller, semboller, figürler, dev opera binası, müzik konservatuvarı... Ancak kapitalizmin girdiği yerde tarihin bitişi başlıyor. O taş binaların arasına sızmış "kentsel dönüşüm"ü ve beton duvarları da görebiliyoruz... Yerevan'da çok keskin uçlar yaşıyor. Bir yandan zengin burjuva yaşam tarzı, bir yandan ağır bir yoksulluk. Yine de bu keskinlik, yaşam alanlarının ayrışmasına bir neden değil. Her sınıftan insan her mekanı gezer ve girebilir. Bir kafede sandalye ve koltuklar bulursunuz ama koltuğa oturan cebine güvenmeli...

İşsizlik ve yoksulluktan dolayı her Ermeni evinde bir gurbetçi var. Başta Rusya olmak üzere, Avrupa, Amerika ve daha birçok ülkede çalışanlar, buradaki akrabaları için ekmek kapısı. Banka sayısının çok olması bir para transferine işaret ediyor. En az 100 devletin temsilciliği var. Sokakta yürürken bir yabancı muamelesi görmüyorsunuz. Özellikle yaşlılarında inanılmaz bir yufka yüreklilik var. Dokunsan ağlayacaklar gibi geliyor insana. Kim ne derse desin, felaket ve sürgün görmüş Ermeniler için Ermenistan en güvenilir ve huzur buldukları yer. Gül başta olmak üzere çiçek sektörü bu ülkenin en karlı işi. Soykırımın yüzüncü yılı dolayısıyla bu yıl adına "Beni unutma çiçeği" dedikleri Anmoruk (Menekşe) çiçeği sembol seçilmiş.

TICARET BAŞKA BİR ŞEY

Karabağ üzerinden Azerilerle yaşadıkları gerilim başta Türkiye olmak üzere birçok ülke ile ilişkilerini etkiliyor. Bir dönem Fransa'nın etkinliğinden bahsediliyor ancak şimdi özellikle ekonomi ilişkilerinde İran'ın çok büyük bir pazar sahibi olduğu dile getiriliyor. Türkiye ile sınırlar kapalı olduğu için Türk malları önce Gürcistan'a ardından bir gümrük vergisi ile Ermenistan'a geçiyor. Türkiye ile diplomatik ilişki olmaması demek "işlerin yürümediği" anlamına gelmiyor elbette. Türkiye'de İslami kökenli bir sermaye grubu olarak bilinen LC Waikiki'nin (Gülen Cemaati'nin işveren örgütü TUSKON üyesi) şube açması gibi... Dış siyasetin Rusya, İran, AB, kendi diasporası ve Türkiye arasında sıkıştığı kimi gözlemciler tarafından sıkça ifade ediliyor. Bu durumun en fazla da Rusya'nın işine geldiği ve "Ne şiş yansın ne kebab" politikasının güdüldüğü dile getiriliyor. Politikacıları hep elit ve ağırlıklı Karabağlı olduğu söyleniyor. Rivayet odur ki devleti yaklaşık 30 aile yönetiyor.

TÜRKİYE İLE BENZERLİKLERİ

Türkiye ile benzerliklerinin bir kısmı kendi gözlemlerim bir kısmı da farklı insanlardan edindiğim bilgi. Karabağ'da Azerbaycan'la çatışmada yaşamını yitiren askerlerin milliyetçiliğin körüklenmesi için güç odakları tarafından iyi kullanıldığı belirtiliyor örneğin; ama bizdeki gibi yürüyüş ve gösteriye dönüşmüyor. Sendika, sivil toplum örgütleri, çevre ve işçi hareketleri yok denilecek kadar az. Ekonomi küçük ulus devletlerde olduğu gibi iktidarda bulunanlar tarafından paylaşılmış. Petrol- Akaryakıt sektörü bir ailenin, gaz bir ailenin, gıda, turizm bir ailenin şekilde parsellenmiş durumda. Toplam 2 milyon gibi bir nüfusa sahip Ermenistan ile Türkiye ilişkileri normalleşirse çok hızla gelişime açık bir ülke olduğunu kaydetmek gerekir. Siyasal rejim ve yönetim anlayışını uzun uzun anlatmaya gerek yok, diğer Kafkas ülkelerine benzediği söyleniyor. Ben oradayken yeni kurulan bir siyasi hareketin "darbecilikle" suçlanarak 5 üyesinin gözaltına alındığını duydum. Mafya ve rüşvet birçok ülkede olduğu gibi yoğun dillendiriliyor. Zam politikası bizdeki gibi: Dolar

yükseldikçe birçok ürün otomatik yükseliyor ama dolar inince zam kalıyor. Büyük sanayi pek yok. Kanyak ve şarap fabrikasını saymazsak tabii. İşsizlik olduğu için göç veren bir ülke.

HUYU HUYUNA SUYU SUYUNA

Avrupalı bir yaşam tarzı olmasına rağmen bazı özellikleri Anadolu kırsallarında olduğu gibi, toplu taşıma araçlarında kadınlar asla aracın ön tarafına oturmuyor. Aracın arka koltukları dolu olur ama ön koltuk boş kalıyor. Kadınlar sokakta sigara içmiyor ve hesapları erkekler ödüyor. Minibüs şoförleri orada da “durakta yatmayı” iyi biliyor. Taksicileri ise hiç sormayın; her yerde aynılar. Trafik yine aynı, herkes tez canlı ve sinirli. Yine ilginçtir, bizde mezarlıkların yanından geçerken Fatıha okunduğu gibi onlarda Haç çıkarılıyor. Mutlaka bir mezar taşı dikilir herkes için. (Derler ki Ermeniler diriye değil ölüye yatırım yapar!) Burada da din dersi zorunlu. Aşırı bir lüks tüketim alışkanlığı göze çarpıyor.

İZLER SILİNMIYOR

Parklar başta olmak üzere kamusal alanlarda internet ücretsiz. Satranç dersi ise okullarda zorunlu. Tecavüz suçuna ağır cezalar olduğu vurgulanıyor. Münakaşanın sık sık olduğu ama kavganın pek az görüldüğü belirtiliyor. Kin, nefret, düşmanlık üreten küfürler, hakaretler yok, en azında ben duymadım. Türk veya Kürt denince durup düşünerek cevap veriyorlar ama söz konusu Azeriler olunca pek öyle olmuyor! Öte yandan, İstanbul deyince gözlerin içi gülüyor insanların; binlerce yıllık bir tarihin izleri ve anılar kolay silinmiyor ki...

Kaynak: [Özgür Gündem](#)